

mana determinate, sed ut capax obedientialiter et elevabiliter ad divina. Quæ capacitas est infinita syncategorematicè in omnibus, utpote infinitæ Dei virtuti subjecta. Quod si est infinita in omnibus, etiam est æqualis, et ad omnia ad quæ potest elevari Angelus, potest et homo.

XIV. Ad primam confirmationem, respondetur actiones vitales sortiri quidem vitalitatem a principiis a quibus emanant, sed specificationem ab objectis. Actus autem qui specificationem habent ab objectis supernaturalibus, cum supernaturalitas non contineatur intra principia vitalia naturalis ordinis nisi obedientialiter, oportet quod ipsam vitalitatem elevatam supponant ut ab illo actualiter et formaliter procedant; et sic licet visio beata procedat a vitalitate intellectus angelici et humani, quæ sunt vitalitates specie distinctæ, quia tamen procedunt ab illis ut elevatis eadem elevatione, scilicet lumine gloriæ, ideo specificatio visionis beatæ non sumitur a vitalitate Angeli et hominis, quatenus specie naturalis ordinis distinguuntur, hoc enim materialiter se habet ad visionem, sed quatenus elevatis eadem elevatione et ratione formali luminis. Imo in aliis actibus inferioris perfectionis in genere supernaturali, sicut in actu fidei vel prophetiæ, non differt specie fides, angelica et humana materialiter se habet ad fidem, quod sit in Angelo vel homine, utrobique enim eandem formalem habet rationem, scilicet testificationem divinam, hæc enim sola dat certitudinem infallibilem, non modus cognoscendi angelice vel humane, inde enim non sumitur certitudo aut veritas infallibilis. Multo ergo a fortiori visio beata hominis et Angeli non habet variari specificè ex eo quod sit Angeli vel hominis, quia

visio minus se accommodat naturalis modo intelligendi hominis vel Angeli nec speciebus ordinis naturali juvatur, sicut fidei vel prophetiæ, sed omnino ad suum modum æternæ, et immutabilis vitæ seu vitalitatis trahit intellectum, nec aliquo naturali utitur aut juvatur sed nuda intellectus facultate.

XV. Ad secundam confirmationem respondetur, quod ut sæpe dictum est, principium vitale, quod est intellectus, influit ut elevatum et ratione elevationis tamquam unica ratione formali, et sic quantumcumque crescat activitas naturalis ipsius intellectus non crescit visio, quia non crescit causa influens in visionem sub ea ratione, sub qua solum conduit et influit, sed secundum aliam quæ materialiter se habet. Et cum dicitur quod ut intellectus influat medio lumine, prius debet influere in ipsum lumen, et ei imprimere, respondetur hoc esse meram hallucinationem, quia quando aliquod agens dicitur operari media virtute, non est sensus quod virtus se habeat ut medium in quo prius imprimat ipsum agens, et sic operetur, quomodo enim posset agens imprimere in ipsam virtutem si sine virtute operari non potest? Nec per aliquam emanationem imprimi, quia illa impressio seu operatio non est propria passio, quæ emanatione resultat, sed actio quæ per virtutem egredietur. Itaque impressio agentis in ipsum medium per quod operatur, intelligitur solum in agentibus per instrumenta, in hæc enim imprimi principale agens per virtutem suam, quam præsupponitur habere. Cæterum respectu ipsiusmet virtutis, quæ agens in se ipso constituitur habile et facultatem habens ad operandum, non imprimi aut operatur aliquid tale agens, si quidem non nisi per virtutem operari potest. Lumen au-

tem habet se ut virtus qua agens, id est, intellectus constituitur habile et proxime potens in ordine supernaturali, et sic non in ipsum imprimit aut influit intellectus, sed solum per ipsum.

XVI. Ex dictis solvuntur aliæ objectiones contra reliquas conclusiones, quæ afferuntur et solvuntur a magistro Gonzalez disput. xxix, sect. iii, ex eisdem autem principiis constat earum solutio. Fit ergo argumentum ex aliquibus exemplis. Nam in primis si intellectus Angeli et hominis differunt specie non possunt elevari per lumen ejusdem speciei, sed diversæ, ergo etiam visiones erunt diversæ speciei, quia earum specificatio a lumine sumitur. Antecedens patet, nam quia voluntas et intellectus differunt specie, non possunt elevari eadem forma supernaturali, ita quod operentur actus ejusdem speciei, ergo quia intellectus Angeli et hominis specie differunt, non possunt elevari lumine seu forma ejusdem speciei. Secundum exemplum est, quia per hoc quod attingantur in visione beata creaturæ, ut objecta mediata et secundaria, Deus autem ut primum, adhuc est sufficiens principium distinguendi specie visiones, videmus enim quod Deus et sancti coluntur tamquam objectum primum et secundarium religionis, Deus enim colitur propter se, sancti, quia sunt aliquid Dei, et ob excellentiam ab eo participatam, et tamen fundant diversas virtutes, Deus enim attingitur latria, sancti dulia, ut S. Thomas affirmat 2-2, quæst. ciii, art. iii et iii part. quæst. xxv, ergo etiam visio attingens solum Deum, et visio attingens creaturas in Deo, specie distinguuntur. Tertium exemplum est in prophetia quam D. Thomas docet esse diversæ speciei atomæ 2-2, quæst. clxxiv, art. i, ergo similiter visiones et lumina

possunt specie distingui. Consequentia patet, tum quia utraque est supernaturalis et clara: tum quia ex eminentia objecti circa quod versatur, scilicet circa Deum provenit, quod diversis modis sit cognoscibilis, quia tanta eminentia non potest nisi diversæ speciei cognitionibus et visionibus exhauriri.

XVII. Ad primum exemplum respondetur quod potentiæ specie diversæ, si retineant eandem potentiam obedientialem seu capacitatem ut eleventur a Deo, eadem supernaturali forma actuari possunt, si autem potentiæ illæ non habeant eandem capacitatem et potentiam obedientialem, non possunt eadem forma supernaturali elevari. Nunc autem intellectus Angeli et hominis licet specie naturali differant, capacitatem tamen obedientialem conveniunt, non vero intellectus et voluntas etiam in eodem homine vel Angelo. Cujus ratio est, quia capacitas obedientialis utriusque intellectus est ad intelligendum, capacitas vero voluntatis est ad volendum, et nullo modo ad intelligendum. Unde cum illud quod uterque intellectus intelligit, scilicet Deum in se, æque supernaturale et elevatum supra ipsos et ex ipso objecto ad quod talis elevatio tendit, sumatur specificatio actuum et capacitatis ad illos, si objectum intelligibile est æque supernaturale et elevatum, capacitas obedientialis æqualis erit, licet intellectus ipsi naturaliter sint inæquales, æqualis tamen elevabilitatis, quia id ad quod eleventur æque illis supernaturale et elevatum est. Voluntas autem non est elevabilis ad intelligendum supernaturalia, sed ad volendum, unde capacitas ejus obedientialis non est ejusdem rationis cum capacitatem intellectus ex ipsa generica ratione intelligendi et volendi, et sic eadem forma non potest utraque species informari.

XVIII. Ad secundum exemplum, respondetur quod sententia, quæ ponit duliam et latriam esse diversas specie virtutes, quæ sine dubio est S. Thomæ quæst. ciii citata ex 2-2, art. iii, ubi id expresse inquirat et determinat, non admittit quod cultus sanctorum pertineant ad latriam seu religionem tamquam obiectum secundarium, re vera enim religio tantum respicit pro obiecto specifico, et formali cultum exhibendum summo principio, scilicet ipsi Deo, non vero respicit cultum exhibendum sanctis etiam secundario, quia mutatur ibi formalis ratio, exhibendi cultum quæ est excellentia, hæc enim cum diversa sit, diversum cultum et observantiam petit, eo quod ipsa ratio excellentiæ est, id quod in his virtutibus formale est non quod secundarium. Verum quidem est quod religio seu latria imperare potest duliæ quatenus cultus sanctorum fieri potest in gloriam Dei, in eumque redundat, sed hoc non est elicitive esse a latria seu religione etiam secundario, sed solum imperative, sicut etiam religio imperat jejunium et eleemosynam, quando hoc facit in cultum Dei, nec tamen jejunare est actus secundarius religionis sed imperatus, sic est cultus duliæ erga sanctos respectu latriæ seu religionis. At vero charitas in amando proximum propter Deum, et lumen gloriæ in intelligendo creaturas in Deo, non petunt formas specie diversas, quia utrobique ratio motiva intelligendi vel amandi est unica, scilicet bonitas divina, ratione cujus amatur creatura quæ ex Deo est, et veritas divina, quæ est ratio et causa veritatis creatæ eamque in se continet, et ut effectum a se derivatum videt. Itaque excellentiæ si diversæ sint (licet una participetur ab alia effective et causative) hoc tamen ipso quod diversæ sunt, uniri non possunt in

una ratione cultus, quia cultus et observantia exprimit pro formali id in quo diversitas excellentiæ est, quia in hoc præcipue incumbit cultus ut discernat unicuique id in quo excellit seu præ alio est, Amor vero potius unitivus est, licet amet unum præ alio etiam appetitive, tamen ipsum appetitive diligere consistit in hoc quod unum sit motivum et ratio diligendi alterum non separandi a se aliud, et sic illud motivum est ratio boni et communicativa sui; excellentia vero formaliter non est communicativa sui, sed potius separat se ab alio ut excellens præ illo. Et si se communicat alteri, id facit effective et tamquam inferiori, non ut præbens formale motivum tendendi in illud, sicut bonum ut amatum dat motivum ulterius amandi et volendi aliud.

XIX. Ad tertium exemplum respondetur quod secundum sententiam Cajetani 2-2, quæst. clxxiv, art. i omnis prophetia est ejusdem speciei atomæ, ut sentit D. Thomas ibidem, quæst. clxxi, art. iii ad iii. Quod vero videatur ponere diversas specie prophetias q. clxxiv, loquitur secundum Cajetanum de speciebus secundum quid et ex parte materialium obiectorum sicut religio habet diversos actus specie accidentaliter et materialiter non essentialiter. Vel loquitur in quæstione clxxiv D. Thomas secundum alienam sententiam ut ibi Cajetanus dicit. Prior tamen solutio est inhærentior litteræ, ut ibi videri potest. Et tamen facilius potest visione prophetica admitti diversitas specifica quam in beata, eo quod illa fit quidem per lumen supernaturale, sed in speculo et ænigmate seu per effectus Dei, per quos temperari et modificari potest illud lumen. Visio autem beata ab omnibus istis temperaturis abstrahit, et pure contemplatur Deum in se, nec variari

potest. Licet autem divina eminentia sit multis modis cognoscibilis per effectus, tamen cum in se cognoscitur, unico tantum modo cognoscitur.

ARTICULUS VIII.

Quæ sit ratio incomprehensibilitatis divinæ?

I. Supponit quæstio Deum in se esse incomprehensibilem, quod certa fide constans est, licet variant auctores in explicando quomodo sit de fide, et in quo sensu. Nam absolute Deum esse incomprehensibilem Scriptura apertissime dicit et Ecclesia definit, et patres communiter docent. Scriptura quidem, nam Hierem. xxxii dicitur: *Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu: Ecclesiast. xliii: Ne laboreris, non enim comprehenderis: ad Rom. xi: Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus!* Definit id Ecclesia imprimis in capite: *Firmiter de summa Trinitate, ubi dicitur: « Unus solus est verus, Deus, æternus, immensus, incomprehensibilis, omnipotens, etc. »* Et in capite Damnamus sequenti: *« Nos sacro approbante Concilio credimus et confitemur, quod una quædam summa res est, incomprehensibilis quidem et ineffabilis, quæ veraciter est Pater, Filius, et Spiritus Sanctus. »* Patres etiam id communiter docent. Nam imprimis D. Chrysostomus contra Anomæos in homiliis de incomprehensibili Dei natura id latissime probat. Et S. Gregorius papa lib. xviii moral. cap. xxxix: *« Longe dispariter videt creator se, quam videt creatura creatorem: nam quantum ad immensitatem Dei, quidam novus modus figitur contemplationis, quia eo ipso pondere circumscribimur quo creatura sumus. »* Ubi S. Gregorius

hoc reducit ad manifestam implicationem, scilicet quod non potest Deus comprehendi a creatura, quia creatura est. Et D. Basilius homilia de fide in principio: *« Nemo, inquit, ita demens cæcitate est ut ad summam Dei comprehensionem pervenisse existimet. »* Nazianzenus oratione in sanctum pascha *« Deus est penitus incomprehensibilis. »* Videri potest Cyrillus Hierosolymitanus catechesi vi; Beda in cap. iii; primæ Joannis ad illa verba: *Videbimus eum sicuti est; Augustinus epist. cxii, capit. vii, in fine, ubi inquit: « Non quia Dei plenitudinem quisquam non solum oculis corporis, sed vel ipsa mente aliquando comprehendere, quando quidem id videtur quod præsens utrumque sentitur, totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, nihil ejus lateat videntem, aut cujus fines circumspici possunt. »* Videri etiam potest Cyrillus, lib. undecimo thesauri; Ambrosius, libro de fide contra Arianos, capit. vi, et alii plures, qui contra Eunomium, et Anomæos scripserunt, qui inter alios errores etiam hanc insaniam prædicabant, scilicet quod comprehendebant Deum.

II. Inter tot incomprehensibilitatis divinæ præsidia, quæ sine dubio eam de fide sanciant, unus Vazquez sic eam decurtavit, ut affirmet non esse de fide, quod Deus sit incomprehensibilis etiam in ordine ad absolutam potentiam Dei, sed solum quod sit incomprehensibilis respectu cognitionis naturalis creatæ, sicut dicitur Deus invisibilis vel ineffabilis, et tamen constat quod Deus solum est invisibilis cognitioni naturali, non cognitioni supernaturali per gratiam. Ita docet tota disputatione lii, respondens locis Scripturæ, Conciliorum et patrum, quibus incomprehensibilitas Dei stabilitur de fide. Et sequitur ipsum p. Alarcon